

YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN VE MÜDÜRLERİN İSTİFASININ HUKUKİ AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ VE TİCARET SİCİLİ UYGULAMASI

Stj. Av. Zeynep Sena EKİCİ
Stj. Av. Eylül Naz TUZCU

A. Giriş

Anonim şirket yönetim kurulu üyeleri ile limited şirket müdürlerinin istifası 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri çerçevesinde değerlendirilmektedir. Şirketler hukuki açısından önem arz eden ticaret sicili uygulamasının düzenlendiği Gümrük ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğünün 31.05.2018 tarihinde yayınlamış olduğu Genelge (“Genelge”) ile sermaye şirketlerinin idare organlarının üyeliğinden istifa eden kişi veya kişilerin istifalarının tescili hususunda yaşanan tereddütlere açıklık getirilmiştir. Bu düzenleme ile, söz konusu tereddütleri gidermek ve istifanın tesciline ilişkin usul ve esasları Türk Ticaret Kanunu’nun ilgili hükümleri çerçevesinde açıklığa kavuşturmak.

Esasen sermaye şirketlerinde yönetim organı üyelerinin istifasına ilişkin temel amaç, istifa beyanının hangi anda hüküm doğuracağını, iç ve dış ilişkide doğurduğu sonuçları ve şirketin organik yapısının nasıl korunacağını belirlemektir. Bu kapsamda istifa iradesinin geçerliliği, temsil yetkisinin sona erme zamanı, organın çalışabilirliğinin devamı, asgari üye sayısının sağlanması ve boşalan üyeliklerin nasıl doldurulacağı gibi hususlarda açık ve sistematik bir çerçeve oluşturulmuştur. Kanuni düzenlemeler ve bu kapsamda ticaret sicili müdürlüklerinin uygulaması; şirketlerin yönetim ve temsil işlevlerinin kesintiye uğramaması, ticaret siciline güven ilkesinin korunması ve organ üyeliğinin sona ermesine ilişkin işlemlerin mevzuata uygun şekilde yürütülmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

B. Yönetim Kurulu Üyelerinin İstifanın Hukuki Niteliği

İstifa kavramı, terimsel olarak işçinin veya bir görevlinin kendi isteğiyle görevden ayrılma iradesini ifade eden ve çoğunlukla yazılı bir dilekçe ile açıklanan tek taraflı bir irade beyanıdır. Bu beyan bozucu yenilik doğuran hak niteliğinde olup, şarta bağlı olarak ileri sürülemez ve geçerliliği haklı bir nedene dayanmasını gerektirmez. Yönetim kurulu üyeliğinden istifa da Türk doktrininde baskın görüş uyarınca tek taraflı, bozucu yenilik doğuran bir irade açıklaması olarak kabul edilmektedir.

Bu nitelendirme, istifanın hukuki sonuçlarının şirketin kabulüne veya onayına bağlı olmaksızın doğduğu anlamına gelir. Üyenin istifa iradesini açıklaması ve bu iradenin şirkete ulaşmasıyla birlikte organik bağ sona ermekte; yönetim ve temsil yetkileri iç ilişkide derhal düşmektedir. Bu yönüyle istifa, bir sözleşme ilişkisinin sona erdirilmesine yönelik fesih beyanından ziyade, tüzel kişiliğin irade

organının bileşimini etkileyen statüye ilişkin bir işlem niteliği taşımaktadır. İstifa beyanının karşı taraf iradesinden bağımsız olması hem kişisel irade serbestisi hem de organ teorisi çerçevesinde açıklanmaktadır.

Yönetim kurulu üyeliği güven unsuruna dayalı bir görev olup, üyenin bu görevi sürdürmeye zorlanması bireysel özgürlük ilkesine ve şirket içi organlar arasındaki dengeye aykırıdır. Bu nedenle, şirketin istifayı kabul etmeme, gündeme almama veya geçersiz sayma yönünde bir takdir yetkisi bulunmamakta; yönetim kurulunun alacağı kararlar yalnızca istifanın tescili veya iç kayıtlara geçirilmesi bakımından açıklayıcı nitelik taşımaktadır.

C. İstifanın Şekli ve Geçerlilik Şartları

Yönetim kurulu üyeliğinden istifaya ilişkin olarak Türk Ticaret Kanunu'nda özel bir şekil şartı öngörülmemiştir. Bu nedenle istifa, genel hükümlere uygun olarak yazılı veya sözlü şekilde açıklanabilir; belirli hâllerde örtülü (zımni) istifa niteliği taşıyan davranışlar da istifa beyanı olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte, ispat kolaylığı, şirket içi kayıtların sağlıklı tutulması ve özellikle ticaret sicili işlemlerinin belgeye dayanması sebebiyle, yazılı şeklin uygulamada fiilen zorunlu hâle geldiği kabul edilmektedir. Nitekim ticaret sicili müdürlükleri, yazılı istifa beyanı ibraz edilmedikçe yönetim kurulu değişikliğine ilişkin tescil işlemi gerçekleştirememektedir.

İstifa beyanının muhatabı bakımından öğretide hâkim görüş, istifanın “şirkete” yöneltilmesi gerektiği yönündedir. Bu kapsamda beyanın yönetim kuruluna, yönetim kurulu başkanına veya şirket merkezine ulaştırılması yeterlidir. Yönetim kurulunun toplanamadığı veya fiilen çalışamaz hâlde olduğu durumlarda, istifanın genel kurula hitaben yapılması da geçerliliğini etkilemez. Yargıtay da istifa beyanının şirkete ulaştığı anda hüküm doğurduğunu; yönetim kurulunun bu beyanı karara bağlanmasının veya kabul etmesinin istifanın geçerliliği bakımından zorunlu olmadığını istikrarlı biçimde ifade etmektedir.

Beyan karşı tarafa ulaştığı anda iç ilişkide organik bağ sona ermekle birlikte, dış ilişkide ticaret siciline güven ilkesi gereği tescil önem taşır. Genelge uyarınca, istifanın tescili için beyanın yazılı şekilde şirkete bildirilmiş olması ve bu belgenin sicile ibrazı yeterlidir; istifanın geçerliliği tescile bağlı değildir. Bununla birlikte, karar nisabının kaybedilmesi, organın çalışamaz hâle gelmesi veya şirketin organsız kalması gibi hâllerde tescil öncesinde genel kurulun yeni yönetim kurulunu belirlenmesine ilişkin belgelerin sicile sunulması zorunludur.

İstifa beyanının hukuki sonuç doğurabilmesi için aranan asli şart, beyanın muhatabı olan tüzel kişiye “ulaşmasıdır”. Türk Borçlar Kanunu'nun irade beyanlarına ilişkin hükümleri uyarınca, bir irade açıklaması, muhatabın onu öğrenebileceği hâle geldiği anda hukuken ulaşılmış sayılır. Bu ilke tüzel kişiler bakımından da geçerlidir. Bu nedenle istifa beyanının şirket merkezine teslim edilmesi, noter aracılığıyla tebliğ edilmesi veya güvenli elektronik imza ile KEP sistemi üzerinden gönderilmesi, beyanın şirkete ulaştığı anın tespitiinde esas alınan geçerli yöntemlerdir.

İç ilişkide istifa beyanı şirkete ulaştığı anda organik bağ sona ererken, dış ilişkide tescilin açıklayıcı niteliği ve ticaret siciline güven ilkesi önem kazanmaktadır. Ticaret sicilinin aleniyeti ve üçüncü kişilerin iyi niyeti gözetilerek, istifa eden kişinin temsil yetkisinin üçüncü kişiler bakımından ancak ticaret sicili kaydının güncellenmesi ile hüküm ifade edeceği kabul edilmektedir. Bu nedenle Genelge, istifanın tescili için beyanın yazılı olarak şirkete bildirilmesini ve buna ilişkin belgenin sicile ibrazını yeterli görmekle birlikte, organ yokluğu ihtimali bulunan hâllerde tescili genel kurul belgelerinin ibrazına bağlamaktadır.

D. Temsil Yetkisine Etkisi

Yönetim kurulu üyesinin temsil yetkisi, organ sıfatından kaynaklanan bir yetkidir. Üyenin istifa beyanının şirkete ulaşmasıyla birlikte organik bağ iç ilişkide derhal sona erdiğinden, temsil yetkisi de iç ilişkide kendiliğinden ortadan kalkar. Bu nedenle istifa anından sonra üyenin şirket adına karar alma, işlem yapma veya şirketi temsil etme yetkisinin bulunmadığı; bu tarihten sonra gerçekleştirilen işlemlerden TTK m. 553 kapsamında organ sıfatına dayalı bir sorumluluk doğmayacağı kabul edilmektedir.

Dış ilişkide ise ticaret siciline güven ilkesi önem taşır. TTK m. 36 uyarınca sicil kayıtlarının aleniyeti ve doğruluğu karinesinden hareketle, sicilde hâlen yönetim kurulu üyesi veya temsil yetkilisi olarak görülen kişiyle işlem yapan iyi niyetli üçüncü kişilerin korunması gerekmektedir. Bu nedenle, istifa eden üyenin temsil yetkisi iç ilişkide sona ermiş olsa dahi, ticaret siciline gerekli tescil yapılmadığı sürece üçüncü kişilerin sicile güvenerek yaptığı işlemler şirketi bağlamaya devam eder.

Genelge de bu yaklaşımı desteklemekte olup, istifanın geçerliliğini tescile bağlamamakla birlikte, dış ilişkide temsil yetkisinin güncellenmesi bakımından tescilin önemini vurgulamaktadır. Bu kapsamda istifa beyanının yazılı olarak şirkete bildirilmesi ve bu bildirimin ticaret siciline ibraz edilmesi tescil için yeterlidir; ancak organın çalışamaz hâle gelmesi, çoğunluğun istifası veya asgari üye sayısının altına düşülmesi gibi hâllerde tescilden önce genel kurulun yeni üyeleri belirlediğine ilişkin belgelerin sicile sunulması zorunludur.

Bu nedenle istifa, iç ilişkide derhal; dış ilişkide ise sicil kaydının güncellenmesi ile hüküm doğurmakta olup, istifa sonrası dönemde şirketin üçüncü kişiler karşısında hukuki güvenliği açısından tescil işleminin ivedilikle yapılması gerekmektedir.

E. Organ Varlığının Devamı, Asgari Üye Sayısı ve Karar Yeter Sayıları

İstifa, yönetim kurulunun organik bütünlüğü ile toplantı ve karar alma mekanizmaları üzerinde doğrudan etki doğurmaktadır. TTK m. 359 uyarınca anonim şirkette en az bir yönetim kurulu üyesinin bulunması zorunludur; esas sözleşmede daha yüksek bir üye sayısı öngörülmüşse bu sayı bağlayıcıdır. Bir veya daha fazla üyenin istifası sonucu yönetim kurulunun asgari üye sayısının altına düşmesi ya da toplantı ve karar nisaplarının kaybedilmesi, kurulun işlevini yerine getirememesi ve fiilen çalışamaz hâle gelmesi sonucunu doğurabilir. Bununla birlikte, organın çalışamaz duruma gelmesi veya organ yokluğunun ortaya çıkması, istifanın geçerliliğini etkilemez; istifa beyanı şirkete ulaştığı anda hüküm doğurmaya devam eder.

Organ yokluğu hâllerinde şirketin yönetim ve temsil fonksiyonları kesintiye uğrar. Bu durumda çözüm, TTK'nın öngördüğü organ tamamlama mekanizmalarıdır. Yönetim kurulunun toplantı nisabını sağlayamaması nedeniyle TTK m. 363 kapsamında geçici üye ataması mümkün olmadığında, genel kurulun ivedilikle toplantıya çağırılması gerekir. Genel kurulun toplanamaması hâlinde TTK m. 410 uyarınca mahkeme tarafından genel kurulun toplantıya çağırılmasına karar verilebilir; gerekli şartların oluşması halinde son çare olarak kayyım atanması da gündeme gelebilir.

Genelge de organ yokluğuna ilişkin bu yaklaşımı doğrulamakta ve özellikle asgari üye sayısının altına düşülmesi veya çoğunluğun istifası hâlinde, istifanın tescilinden önce genel kurulun yeni yönetim kurulunu seçtiğini gösteren belgelerin ticaret siciline ibraz edilmesini zorunlu kılmaktadır. Anonim ve limited şirketlerde idare organının birden fazla üyeden oluşması hâlinde çoğunluğun istifası yahut organın tek üyeden oluştuğu durumlarda tek üyenin istifası gibi şirketi organsız bırakan hâllerde, genel kurulun toplantıya çağırılması ve yeni organın oluşturulduğuna ilişkin belgelerin sunulması tescilin ön koşulu olarak belirlenmiştir.

F. Boşalan Üyelğin Doldurulması

TTK m. 363, yönetim kurulunda herhangi bir sebeple meydana gelen üye boşluğunun, genel kurul toplanıncaya kadar yönetim kurulu tarafından geçici olarak doldurulmasına imkân tanıyan istisnai bir düzenlemedir. Hükme göre, üyelik sıfatının herhangi bir nedenle sona ermesi hâlinde yönetim kurulu, kanuni şartları taşıyan bir kişiyi geçici üye olarak seçebilir ve bu seçimi ilk genel kurulun onayına sunar. Düzenlemenin amacı, yönetim kurulunun kesintisiz çalışabilirliğini sağlamak, temsil ve karar alma fonksiyonlarında ortaya çıkabilecek boşlukları gidermek ve şirket yönetiminde sürekliliği temin etmektir.

Geçici üye, görevlendirildiği andan itibaren tam yetkili bir yönetim kurulu üyesi gibi hareket eder; yönetim ve temsil yetkilerine sahiptir ve TTK m. 369 ile 553 hükümleri uyarınca özen ve sadakat yükümlülüklerine, kusura dayalı sorumluluk rejimine tabidir. Genel kurulun geçici atamayı onaylamaması, üyenin bu tarihe kadar yaptığı işlemlerin geçerliliğini etkilemez; yalnızca geleceğe etkili olarak üyelik sıfatının sona ermesine yol açar.

Bununla birlikte, TTK m. 363 uyarınca geçici üye atanabilmesi için yönetim kurulunun toplantı ve karar nisabını sağlayarak toplanabilir durumda olması gerekmektedir. Organ yokluğu veya toplantı nisabının kaybedilmesi hâlinde geçici atama yapılamayacağından, bu durumda çözüm doğrudan genel kurulun toplanması veya TTK m. 410 kapsamında mahkemenin genel kurulu toplantıya çağırması yoluyla sağlanır.

Genelgede de organ yokluğu hâllerine ilişkin özel bir değerlendirme yapılmış; yönetim organının çoğunluğunun istifa etmesi veya tek üyeli organlarda üyenin istifası gibi hâllerde, boşalan üyeliklerin TTK m. 363 kapsamında tamamlanabilmesi için gerekli nisabın bulunmaması nedeniyle doğrudan genel kurulun toplanarak yeni yönetim kurulunun seçilmesine ilişkin belgelerin ticaret siciline ibraz edilmesinin zorunlu olduğu belirtilmiştir. Bu yönüyle Genelge, TTK m. 363'ün uygulanabilirliğini, organın işlevsel olarak toplanabilir olup olmadığına bağlı bir mekanizma olarak ele almakta ve tescil süreci açısından organ yokluğunda geçici atama yapılmasının mümkün olmadığını açıkça ortaya koymaktadır.

G. İstifa Eden Üyenin Sorumluluğu

İstifa eden yönetim kurulu üyesinin hukuki sorumluluğu, istifa beyanının sonuçlarından bağımsız olarak TTK m. 553 ve ilgili özel kanun hükümleri çerçevesinde değerlendirilmektedir. Üyenin istifası ile organik bağın sona ermesi, görevde bulunduğu döneme ilişkin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Yönetim kurulu üyesi, görev yaptığı süre içerisinde kusurlu davranışlarıyla şirkete, pay sahiplerine veya şirket alacaklılarına verdiği zarardan istifa sonrasında da sorumlu tutulabilir. Buna karşılık, istifanın şirkete ulaştığı andan itibaren alınan kararlardan veya yapılan işlemlerden, artık organ sıfatı bulunmadığından sorumluluk doğmaz.

Vergi ve sosyal güvenlik hukuku alanında da benzer ayırım geçerlidir. Kanuni temsilci sıfatı, organik bağın devam ettiği süre ile sınırlıdır. Bu nedenle üye, görevde bulunduğu döneme ilişkin vergi ve prim borçlarından sorumlu tutulabilir iken; istifa sonrasında doğan borçlardan sorumlu olmaz. Çevre, iş sağlığı ve güvenliği, madencilik gibi idari yaptırımların öngörüldüğü alanlarda da ihlalin gerçekleştiği tarihin istifadan önce mi sonra mı olduğu belirleyicidir.

İstifanın dış ilişkilere yansımaları bakımından ticaret siciline tescilin açıklayıcı niteliği önem taşır. İstifanın geçerliliği tescile bağlı olmamakla birlikte, sicilde hâlâ yönetim kurulu üyesi olarak görünen kişinin üçüncü kişilerle işlem yapması hâlinde, TTK m. 36 çerçevesinde iyi niyetli üçüncü kişilerin korunması gerekir. Bu nedenle, istifa eden üyenin temsil sıfatının dış ilişkide sona erdiğinin üçüncü kişilerce bilinebilmesi teknik olarak tescil ile sağlanır. Tescilin gecikmesi, şirketin üçüncü kişilere karşı sorumluluğunu etkileyebileceği gibi, şirket içi sorumluluk açısından yönetim kurulunun veya yetkililerin kusurunu da gündeme getirebilir. Bu bağlamda Genelge, özellikle organ yokluğu ihtimali bulunan hâllerde genel kurulun yeni organı oluşturduğuna ilişkin belgelerin tescil için ibrazını zorunlu kılarak dış ilişkide hukuki güvenliğin sağlanmasını amaçlamaktadır.

H. Ticaret Sicili Uygulaması

1) Başvuru Belgeleri ve İşlem Akışı

Başvuru kanalı ve temel belgeler: Yönetim kurulu veya müdürler kurulu üyeliğinden istifanın ticaret siciline tescili, günümüzde MERSİS üzerinden elektronik başvuru yoluyla gerçekleştirilir. Sicil müdürlükleri, başvurunun geçerli olabilmesi için belirli belgelerin eksiksiz ibrazını şart koşmaktadır. Bu belgeler arasında, şirket yetkililerince imzalanmış dilekçe, istifaya ilişkin kararın yer aldığı noter tasdikli yönetim kurulu/müdürler kurulu kararları, istifa eden üyenin yazılı istifa beyanı ve yeni seçilen üyenin veya müdürün görev kabul beyanı bulunmaktadır.

Tüzel kişi olarak müdür atanması halinde, ayrıca tüzel kişinin yetkili organınca alınmış atama kararı ve tüzel kişiyi temsile yetkili gerçek kişinin kimlik bilgileri ibraz edilmek zorundadır. Bu belgeler, hem organın hukuken geçerli şekilde tamamlandığını hem de üçüncü kişilerin korunması için sicil kayıtlarının doğru ve güncel tutulduğunu garanti eder.

İstifa–yeni atama ilişkisi ve tescil ön şartları: İstifalar, karar yeter sayısını koruyacak şekilde alınmış ayrı kararlarla dahi tescil edilebilir. Ancak uygulamada kritik ayırım, çoğunluk istifası ve tek üye/müdür istifası senaryolarında ortaya çıkar. Bu hallerde, şirketin organsız kalmasını önlemek amacıyla tescil işlemi, yalnızca organın tamamlandığını gösteren belgeler ibraz edildiğinde yapılabilir.

Çoğunluk istifasında yönetim/müdürler kurulunun çoğunluğunun istifası halinde, genel kurulun toplantıya çağrıldığına ve yeni üyelerin seçildiğine dair belgeler (çağrı ilanı, gündem, toplantı tutanağı, görev kabul beyanları) müdürlüğe sunulmadıkça istifalar tescil edilemez.

Tek müdür istifasında is idare organının tek üyeden oluştuğu yapılarda tek kişinin istifası, organı tamamen işlevsiz bırakacağından, genel kurul çağrısı ve yeni seçim belgeleri olmadan kayıt değişikliği yapılamaz. Tek ortaklı limited şirketlerde ise TTK m. 623/1 gereği “en az bir ortak müdür” zorunluluğu nedeniyle ortak–müdürün istifası doğrudan tescil edilemez; önce yeni müdür düzeni tesis edilmelidir.

Bu yaklaşım, ticaret sicili müdürlüklerinin işlem güvenliğini koruma ve üçüncü kişilerin sicile güvenini zedelememe yükümlülüğünün doğal sonucudur. Böylece hem şirketin temsilde kesintiye uğraması engellenmekte hem de istifa eden üyenin sorumluluk sınırları netleştirilmektedir.

2) Organ Çoğunluğunun İstifası (Organsız Kalma Riski)

Çoğunluk istifası: Anonim veya limited şirketlerde yönetim/müdürler kurulu birden fazla üyeden oluştuğu hallerde, üyelerin çoğunluğunun istifa etmesi organın fiilen işlevsiz hale gelmesine yol açar. Bu durum, şirketin temsilde süreklilik ilkesini zedeler ve “organsız kalma” olarak adlandırılan hukuki boşluğu doğurur. Türk Ticaret Kanunu sistematigi, bu riski bertaraf etmek için iki mekanizma öngörmüştür: TTK m. 363 hükmü uyarınca yönetim kurulu, boşalan üyelikleri geçici olarak doldurabilir ve ilk genel kurulun onayına sunar. TTK m. 410 hükmüne göre yönetim kurulu, süresi dolmuş olsa dahi genel kurulu toplantıya çağırabilir.

Bu nedenle çoğunluk istifası halinde, şirketin derhal genel kurul çağrısı yapması ve gündeme yeni yönetim/müdür seçimini alması gerekir. Çağrı ilanı, gündem, toplantı tutanağı ve yeni seçilen üyelerin görev kabul beyanları ticaret sicili müdürlüğüne ibraz edilmedikçe istifaların tescili mümkün değildir. Müdürlükler, bu belgeleri ön şart olarak arayarak işlem güvenliğini ve üçüncü kişilerin korunmasını sağlar.

Tek üye–tek müdür istifası: Ortak sayısı birden fazla olmasına rağmen idare organı tek üyeden veya tek müdürden oluşuyorsa, bu kişinin istifası şirketi tamamen organsız bırakır. Bu senaryoda da tescil işlemi, ancak genel kurul çağrısı ve yeni seçim/atama belgeleri ibraz edildiğinde yapılabilir. Aksi halde ticaret sicili müdürlüğü, istifayı kayda geçirmez; çünkü organ boşluğu, şirketin temsilde kesintiye uğramasına ve üçüncü kişilerin işlem güvenliğinin zedelenmesine yol açar.

Tek ortaklı limited şirketlerde özel durum: TTK m. 623/1 hükmü uyarınca, limited şirketlerde en az bir ortağın müdür olması zorunludur. Bu nedenle tek ortaklı limited şirkette ortak–müdürün istifası doğrudan tescil edilemez. Önce yeni müdür düzeni tesis edilmeli, ardından istifa ve yeni atama birlikte sicile bildirilmelidir. Bu kural, şirketin temsilde sürekliliğini ve aleniyet ilkesini korumak için emredici niteliktedir. Uygulamada ticaret sicili müdürlükleri, bu senaryoda başvuruları reddetmekte ve şirketi “tescile davet” ederek yeni organ düzenini kurmaya zorlamaktadır.

3) Anonim Şirkette Pay Sahibi - Üye ile Tek Kişi Senaryosu

Anonim şirketlerde yönetim kurulu, kanunen en az bir üyeden oluşabilir (TTK m. 359). Ancak uygulamada, şirketin tek pay sahibi ile yönetim kurulu üyesinin aynı kişi olduğu durumlarda özel bir hukuki sorun ortaya çıkar. Bu senaryoda, tek kişinin istifası halinde şirketin yönetim organı tamamen boşalır ve “organsız kalma” riski doğar. Organın ortadan kalkması, şirketin temsilde sürekliliğini ve işlem güvenliğini doğrudan zedeler.

Bu nedenle ticaret sicili müdürlükleri, tek pay sahibi–tek üye senaryosunda istifanın tescilini yeni yönetim seçimi yapılmadan kabul etmemektedir. İstifa beyanı iç ilişkide geçerli olsa da, dış ilişkide tescil ve ilan öncesinde mutlaka yeni yönetim kurulunun oluşturulması gerekir. Bu yaklaşım temsilde süreklilik ilkesi ile aleniyet ve güven fonksiyonu olmak üzere ikiye ayrılır. Temsilde süreklilik ilkesine göre anonim şirketin dış ilişkide kesintisiz temsil edilmesi, üçüncü kişilerin işlem güvenliği açısından zorunludur. Diğer yandan ticaret sicili kayıtları, üçüncü kişilerin güvenliğini korumak için güncel ve doğru olmalıdır. Yönetim kurulu organının tamamen boşaldığı bir durumda istifanın tescili, sicilde “temsil yetkisiz” bir şirket görüntüsü yaratır ve bu da aleniyet ilkesine aykırıdır.

Doktrinde bu senaryoya ilişkin tartışmalar, istifanın tek taraflı irade beyanı olarak derhal sonuç doğurması gerektiğini savunan görüş ile, dış ilişkide üçüncü kişilerin korunması için tescilin yeni yönetim seçimiyle birlikte yapılmasını zorunlu gören görüş arasında şekillenmektedir. Uygulamada ise müdürlükler, Bakanlık genelgesine paralel olarak ikinci görüşü benimsemekte ve “önce yeni yönetim seçimi, sonra istifa tescili” kuralını uygulamaktadır.

Sonuç olarak, tek pay sahibi–tek üye senaryosunda istifanın tescili, yalnızca yeni yönetim kurulunun seçildiğini gösteren belgeler (genel kurul tutanağı, görev kabul beyanı, noter tasdikli karar) ibraz edildiğinde mümkündür. Bu düzenleme, hem şirketin temsilde kesintiye uğramasını engeller hem de ticaret sicilinin aleniyet ve güven fonksiyonunu korur.

4) Limited Şirketlerde Müdürlerin İstifası

Limited şirketlerde müdür sıfatı, şirketin yönetim ve temsil fonksiyonunun merkezinde yer alır. Bu nedenle müdürün istifası yalnızca şirketin kurumsal işleyişini değil, aynı zamanda istifa eden müdürün kişisel menfaatlerini de doğrudan etkiler. İstifanın ticaret siciline tescili ve ilanı, şirket açısından organın güncel durumunun üçüncü kişilere karşı şeffaf biçimde duyurulmasını sağlarken; müdür açısından da sorumluluklarının sınırlarını netleştirir ve istifa sonrası dönemde haksız yere muhatap alınma riskini ortadan kaldırır. Bu çift yönlü menfaat dengesi, tescil ve ilan sürecinin zorunluluğunu ortaya koyar.

TTK m. 623/1 hükmü gereği, limited şirketlerde en az bir ortağın müdür olması zorunludur. Bu nedenle tek müdürün istifası, şirketi organsız bırakır ve temsilde kesintiye yol açar. Uygulamada ticaret sicili müdürlükleri, tek müdür istifasının tescilini ancak organ tamamlama belgeleri ibraz edildiğinde kabul etmektedir. Bu belgeler arasında genel kurul çağrısı, toplantı tutanağı, yeni müdür seçimine ilişkin karar ve görev kabul beyanı yer alır. Organ tamamlama belgeleri olmadan yapılan başvurular reddedilmekte veya “tamamlama için beklemede” tutulmaktadır. Böylece hem şirketin temsilde sürekliliği hem de üçüncü kişilerin işlem güvenliği korunur.

Birden fazla müdürden oluşan yapılarda, istifanın ticaret siciline tescil ettirilmesi yükümlülüğü müdürler kurulu başkanına aittir. Başkanın ihmali halinde, ticaret sicili müdürlüğü “tescile davet” usulünü işletir. Bu mekanizma, şirketi organ tamamlama ve tescil yükümlülüğünü yerine getirmeye zorlar; aynı zamanda istifa eden müdürün menfaatini korur. Doktrinde de vurgulandığı üzere, istifanın tescili yalnızca şirketin değil istifa eden müdürün de menfaatinedir; çünkü tescil ve ilan, müdürün sorumluluklarının sona erdiğini üçüncü kişilere karşı görünür hale getirir.

Limited şirketlerde müdür istifası, iç ilişkide tek taraflı irade beyanıyla derhal sonuç doğurur; ancak dış ilişkide tescil ve ilan olmadan hukuki görünürlük kazanmaz. Tek müdür istifasında organ tamamlama belgeleri ön şarttır; çok üyeli yapılarda ise başkanın yükümlülüğü ve “tescile davet” mekanizması sürecin işletilmesini sağlar. Bu düzenlemeler, hem şirketin temsilde sürekliliğini hem de istifa eden müdürün menfaatini birlikte koruyan dengeli bir sistem oluşturur.

5) İstifanın Zamanı

Sonuç doğurma anı ve üçüncü kişiler açısından etkisi: Anonim ve limited şirketlerde yönetim kurulu veya müdürler kurulu üyeliğinden istifa, hukuki niteliği itibarıyla tek taraflı irade beyanıdır. Bu beyanın şirkete ulaşmasıyla birlikte iç ilişkide görev görme borcu sona erer; üye veya müdür sıfatının fiili kullanımı derhal durur. Bu noktadan itibaren istifa eden kişi, organ toplantılarına katılma, oy kullanma ve temsil yetkisini kullanma gibi fonksiyonlarını yitirir.

Ancak dış ilişkide, yani üçüncü kişiler bakımından istifanın sonuç doğurması ticaret siciline tescil ve ilan ile mümkündür. Sicil kayıtları aleniyet ilkesine dayanır; üçüncü kişiler sicildeki bilgilere güvenerek işlem yaparlar. Bu nedenle tescil–ilan gecikmeleri, dış ilişkide “yetki görünümü” üzerinden sorumluluk tartışmalarına yol açabilir. Örneğin, sicilde hâlâ yönetim kurulu üyesi olarak görünen bir kişinin istifa etmiş olmasına rağmen üçüncü kişilerle işlem yapması halinde, yetki görünümü nedeniyle şirketin ve kişinin sorumlulukları gündeme gelebilir. Bu risk, ticaret sicili müdürlüklerinin uygulamada organ tamamlama ve genel kurul çağrısı belgelerini tescil ön şartı olarak aramasıyla azaltılmaktadır. Böylece hem şirketin temsilde sürekliliği sağlanmakta hem de üçüncü kişilerin işlem güvenliği korunmaktadır.

İstifa beyanının şekli ve ispatı: İstifanın geçerliliği için beyanın yazılı şekilde yapılması ve şirkete ulaştırılmasının ispatlanması gerekir. Ticaret sicili müdürlükleri, tescil işlemini ancak istifa beyanının şirkete yazılı bildirimine ilişkin belgenin ibrazı kaydıyla gerçekleştirir. Bu belge, istifanın iç ilişkide geçerliliğini ve dış ilişkide tescil için ön şartın yerine getirildiğini gösterir. Uygulamada noter ihtarı, KEP, imza karşılığı teslim tutanağı ve Şirket kayıtlarına giren yazılı beyanı bu kapsamda ispat işlevi görecektir.

Bu şekil ve ispat şartları, yalnızca şirketin kurumsal düzenini değil, aynı zamanda istifa eden kişinin menfaatini de korur. İstifa eden üye veya müdür, yazılı beyan ve ispat sayesinde sorumluluklarının sona erdiğini üçüncü kişilere karşı görünür hale getirir. Şirket ise güncel organ yapısını ticaret siciline doğru şekilde yansıtarak işlem güvenliğini sağlar. Üçüncü kişiler açısından ise sicil kayıtlarının aleniyet ve güven fonksiyonu korunmuş olur.

Sonuç olarak, istifa beyanının yazılı yapılması ve ispatlanması, Türk şirketler hukukunda hem iç ilişki hem de dış ilişki bakımından zorunlu ve emredici bir şarttır. Bu şartların yerine getirilmemesi, istifanın tescilini engeller ve işlem güvenliğini zedeler.

6) Sorumluluk Rejimi ile Etkileşim

Üyenin/müdürün sorumluluğu ve istifa sonrası dönem: Anonim ve limited şirketlerde yönetim kurulu veya müdürler kurulu üyeleri, görevde bulundukları süre boyunca şirketin yönetim ve temsil faaliyetlerinden doğan sorumluluk rejimine tabidir. İstifa eden üye veya müdür, istifa beyanının şirkete ulaştığı ana kadar gerçekleştirilen işlemlerden sorumlu olmaya devam eder; bu andan sonraki fiillerle hukuki bağ kesilir. Böylece sorumluluk, zaman bakımından istifa beyanının şirkete ulaştığı ana kadar sınırlanır. Bu yaklaşım, hem vekâlet ilişkisine dair genel ilkelerle hem de TTK’nın sorumluluk hükümleriyle uyumludur.

Tescilin önemi: İstifanın ticaret siciline tescili ve ilanı, üçüncü kişiler bakımından kritik bir işlev görür. Sicilde hâlen görevde görünen bir üye veya müdür, fiilen istifa etmiş olsa dahi dış ilişkide “nominal yetkili” gibi algılanabilir. Bu durum, haksız yetki izlenimi yaratır ve sorumluluk tartışmalarına yol açar. Özellikle tebligatların eski üye/müdüre yönelmesi, vergi dairesi ve kamu kurumlarıyla iletişimde yanlış muhatap alınması gibi sorunlar uygulamada sıkça görülmektedir. Bu nedenle hızlı tescil ve ilan, hem istifa eden kişinin sorumluluk sınırlarını netleştirmek hem de üçüncü kişilerin işlem güvenliğini korumak açısından hayati önem taşır. Tescil ve ilan sürecinin gecikmesi, hem şirket hem de istifa eden kişi için hukuki ve pratik riskler doğurur.

Şirketin sorumluluğu ve temsilde kesinti: İstifa ile organın fiilen işlevsiz hale gelmesi, şirketin üçüncü kişilere karşı temsili bakımından ciddi bir boşluk yaratabilir. Bu boşluk, işlem güvenliğini zedeler ve şirketin ticari faaliyetlerinde gecikme maliyetine yol açar. Türk Ticaret Kanunu, bu riski

azaltmak için iki mekanizma öngörmüştür: TTK m. 363 hükmünde Yönetim kurulunun boşalan üyelikleri geçici olarak doldurabilmesi ve ilk genel kurulun onayına sunacağı ifade edilmiştir. TTK m. 410 hükmünde yönetim kurulunun, süresi dolmuş olsa dahi genel kurulu toplantıya çağırabilmesi hususu düzenlenmiştir.

Limited şirketlerde de benzer şekilde, müdürler kurulu veya genel kurul çağrısı yoluyla organ boşluğu giderilir. Bu mekanizmaların işletilmesi, şirketin temsilde kesintiye uğramasını engeller ve üçüncü kişilerin işlem güvenliğini korur.

İstifa, iç ilişkide derhal sonuç doğururken; dış ilişkide tescil ve ilanla üçüncü kişilere karşı görünür hale gelir. Bu süreçte sorumluluk rejimi, istifa beyanının şirkete ulaştığı ana kadar sınırlanır. Tescil ve ilanın gecikmesi, hem istifa eden kişi hem de şirket açısından ciddi riskler doğurur. Organ boşluğu ve temsilde kesinti ihtimaline karşı TTK m. 363 ve m. 410'daki mekanizmaların işletilmesi, işlem güvenliğini ve üçüncü kişi korumasını sağlamak için zorunludur.

I. İctihat Ve Doktrin Uygulaması

1. Yargı Uygulaması

Kabul şartı yokluğu bakımından ise yönetim kurulu veya müdürler kurulu üyeliğinden istifayı şirketin kabulüne bağlamaz. İstifa, tek taraflı bir irade beyanı olarak şirkete ulaştığı anda iç ilişkide sonuç doğurur. Bu yaklaşım, vekâlet sözleşmesindeki sona erme hükümleriyle paralellik taşır. Dolayısıyla şirketin kabulü veya onayı, istifanın geçerliliği için şart değildir. Ancak dış ilişkide üçüncü kişilerin korunması gereği, istifanın ticaret siciline tescili ve ilanı zorunlu görülmektedir. Organ boşluğu halinde ise tescil, yalnızca tamamlama ve çağrı belgeleri ibraz edildiğinde yapılır. Bu ön şart, temsilde süreklilik ve işlem güvenliği açısından içtihatlarda istikrarlı biçimde benimsenmiştir.

Yetki görünümü ve üçüncü kişiler: Sicilde yer alan kaydın aleniyetine güvenen üçüncü kişiler, işlem güvenliği ilkesi gereği korunur. Bu nedenle istifanın tescil–ilanının gecikmesi, üçüncü kişilerin yanlış yetki görünümüne dayanarak işlem yapmasına yol açabilir. İctihatlarda, sicil kayıtlarının güncel tutulmasının üçüncü kişilerin korunması için zorunlu olduğu vurgulanır. Bu bağlamda ticaret sicili müdürlüklerinin organ tamamlama mekanizmalarını işletmesi, yalnızca şirket içi düzeni değil üçüncü kişilerin menfaatini de güvence altına alır.

2. Öğretideki Görüşler

Derhal sonuç–ilan ayrımına ilişkin doktrinde baskın görüş, istifanın iç ilişkide derhal sonuç doğurduğu; dış ilişkide ise tescil–ilanın üçüncü kişiler bakımından belirleyici olduğu yönündedir. Bu ayrım, hem istifa eden kişinin sorumluluk sınırlarını hem de üçüncü kişilerin işlem güvenliğini netleştirir. Limited şirket özelinde, müdürler kurulu başkanının tescil yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde “tescile davet” mekanizmasının işletilmesi gerektiği vurgulanır. Bu mekanizma, müdürün menfaatini korur; çünkü tescil ve ilan, istifa eden müdürün sorumluluklarının sona erdiğini üçüncü kişilere karşı görünür hale getirir.

Organsız kalma yasağına ilişkin görüşse organın sürekliliği ilkesi, şirketin temsilde kesintiye uğramamasını ve işlem güvenliğinin korunmasını amaçlar. Bu nedenle tek üyeli veya tek müdürlü yapıların istifası, seçim–atama belgeleri olmadan tescil edilemez. Doktrinde bu normatif çerçeve, şirketin temsilde sürekliliğini sağlamak için emredici bir kural olarak değerlendirilir. İç Ticaret Genel

Müdürlüğü'nün 2018 tarihli uygulama yazısı da bu görüşü pekiştirerek, tek müdür istifasında organ tamamlama belgelerinin ibrazını tescil ön şartı olarak belirlemiştir.

J. Sonuç

Anonim ve limited şirketlerde yönetim organı üyeliğinden istifa, Türk şirketler hukukunda tek taraflı irade beyanı ile gerçekleşen ve iç ilişkide derhal sonuç doğuran bir tasarruftur. Bu yönüyle istifa, vekâlet sözleşmesindeki sona erme hükümleriyle benzerlik taşır; üyenin veya müdürün görevi, beyanın şirkete ulaşmasıyla birlikte sona erer. Ancak dış ilişkide, yani üçüncü kişiler bakımından bu sona ermenin hukuki görünürlük kazanabilmesi için ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan zorunludur. Sicil kayıtlarının aleniyet ilkesi gereği, üçüncü kişiler sicildeki bilgilere güvenerek işlem yaparlar; bu nedenle istifanın tescil edilmemesi, yetki görünümü ve işlem güvenliği açısından ciddi riskler doğurur.

İstifa sürecinde en önemli sorunlardan biri, organ boşluğu ve temsilde kesinti ihtimalidir. Özellikle yönetim kurulunun veya müdürler kurulunun çoğunluğunun istifası ya da tek üyeli/müdürlü yapının istifası halinde şirketin “organsız kalma” riski ortaya çıkar. Bu risk, Türk Ticaret Kanunu’nun 363. maddesinde öngörülen geçici atama mekanizması ve 410. maddede düzenlenen genel kurul çağrısı yetkisiyle bertaraf edilmeye çalışılır. Bu hükümler, istifa ile boşalan organın derhal tamamlanmasını ve şirketin temsilde kesintiye uğramamasını sağlar. Limited şirketlerde ise TTK m. 623/1 hükmü gereği en az bir ortağın müdür olması zorunludur. Bu nedenle tek ortaklı limited şirkette ortak–müdürün istifası doğrudan tescil edilemez; önce yeni müdür atanmalı, ardından istifa ve yeni atama birlikte sicile bildirilmelidir.

Ticaret sicili müdürlükleri uygulamasında da bu normatif çerçeve titizlikle gözetilmektedir. Müdürlükler, çoğunluk istifası veya tek üye/müdür istifası hallerinde tescil öncesi organ tamamlama belgelerinin ibrazını zorunlu tutmaktadır. Bu belgeler arasında genel kurul çağrı ilanı, gündem, toplantı tutanakları ve yeni seçilen üyenin görev kabul beyanı yer almaktadır. Böylece işlem güvenliği korunmakta, üçüncü kişilerin sicile güveni zedelenmemektedir. Ayrıca istifa beyanının yazılı olarak şirkete bildirilmesi ve bu bildirimin belgelendirilmesi (noter ihtarı, KEP üzerinden tebliğ veya imza karşılığı teslim tutanağı) tescil için ön şart olarak aranmaktadır.

Limited şirket özelinde uygulama daha da hassastır. Müdürler kurulu başkanının istifayı ticaret siciline tescil ettirme yükümlülüğü vardır; başkanın ihmali halinde müdürlük “tescile davet” usulünü işletir. Bu mekanizma, istifa eden müdürün menfaatini korur ve sorumluluklarının sınırlarını netleştirir. Doktrinde de vurgulandığı üzere, istifanın yalnızca şirketin değil istifa eden kişinin de menfaatini koruduğu kabul edilmektedir.